

Bet. o. lovf. vedr. forskellige love på Undervisningsministeriets område

Til lovforslag nr. L 98. Betænkning afgivet af Uddannelsesudvalget den 21. marts 2000

Betænkning

over

Forslag til lov om ændring af forskellige love på Undervisningsministeriets område

(Det repræsentative demokrati i uddannelsessystemet)

Udvalget har behandlet lovforslaget i nogle møder og har herunder stillet spørgsmål til undervisningsministeren, som denne har besvaret skriftligt.

Endvidere har udvalget modtaget skriftlige og/eller mundtlige henvendelser fra:

Danmarks Landbougdom,
Foreningen til fremme af landbrugselevs rettigheder og
Ledsager, Jørgen Andersen, Holte og Vidriksen, Marianne, København.

Der er af undervisningsministeren og af et mindretal stillet ændringsforslag, hvorom henvises til de ledsagende bemærkninger.

Herefter indstiller et *flertal* (udvalget med undtagelse af Socialistisk Folkeparti og Enhedslistens medlemmer) lovforslaget til *vedtagelse* med de af undervisningsministeren stillede ændringsforslag.

Et mindretal inden for flertallet (Venstres, Det Konservative Folkeparti og Dansk Folkepartis medlemmer af udvalget) kan støtte lovforslagets grundlæggende formål, at elever og studerende gennem deres uddannelse skal lære, hvordan demokratiske systemer fungerer.

Mindretallet tror dog ikke, at ministeren vil nå dette mål med det foreliggende lovforslag, jf. ministerens svar på spørgsmål 11, som Venstre har ønsket optrykt som bilag til betænkningen. Mindretallet er snarere bekymret for, at de elever og studerende, som skal sidde i de mange nye råd, vil opleve det, som om demokratiet ikke fungerer, for der er jo ikke lagt op til, at disse råd

får bestemmende indflydelse på væsentlige forhold.

Mindretallet tror mere på, at det, uddannelsessystemet kan bidrage mest med, når elever og studerende skal forberedes til medvirken i et demokratisk samfund, er, at de kan tilegne sig solide faglige kvalifikationer. Evnen til at forholde sig kritisk til tekst og tale forudsætter nu engang, at man overhovedet kan forholde sig hertil.

Imidlertid finder mindretallet ikke, at lovforslaget samlet set vil hindre den ovennævnte faglige indlæring. Derfor stemmer mindretallet for lovforslaget.

Et *mindretal* (Socialistisk Folkepartis medlem af udvalget) indstiller lovforslaget til *vedtagelse* med de af undervisningsministeren stillede ændringsforslag og det under nr. 3 stillede underændringsforslag.

Socialistisk Folkeparti kan derimod ikke støtte det under nr. 7 af Enhedslisten stillede ændringsforslag. Ikke fordi Socialistisk Folkeparti ikke støtter ønsket om øget elevindflydelse, men fordi Socialistisk Folkeparti accepterer, at de frie skoler har frihed til at udøve demokratiet på deres egen måde. Men Socialistisk Folkeparti vil godt tilkendegive, at Socialistisk Folkeparti finder, at det er lige så vigtigt, at de frie skoler praktiserer demokratiet som de offentlige skoler. Socialistisk Folkeparti mener imidlertid, at det er vigtigt, at de som frie skoler selv tager stilling hertil. Socialistisk Folkeparti opfatter lovforslaget som et lille fremskridt. Men det er vigtigt at være opmærksom på, at det kun er et lille frem-

skridt, idet det er farligt at have illusioner om, at der er tale om et større fremskridt, når dette ikke er tilfældet.

Et *andet mindretal* (Enhedslistens medlem af udvalget) indstiller lovforslaget til *vedtagelse* med de af undervisningsministeren og de af mindretallet stillede ændringsforslag.

Mindretallet kan tilslutte sig lovforslaget, da det er en (lille) forbedring af det bestående repræsentative demokrati i uddannelsessystemet.

Enhedslisten bemærker dog, at et reelt arbejdspladsdemokrati fordrer, at elever/studerende er medbestemmende over den daglige undervisning. Dette lovforslag har ingen ambition og ej heller forslag om noget sådant, hvilket er en stor mangel.

Enhedslisten ønsker et elementært arbejdspladsdemokrati udviklet og udvidet til hele uddannelsessystemet. Den demokratiske kvalifikation, evnen og viljen til at være en aktiv medspiller, grundlægges i de år, hvor man befinder sig i uddannelsessystemet. De mennesker, der dagligt er på uddannelsesinstitutionerne – ansatte, elever og studerende – skal være dem, der bestemmer over dagligdagen.

Ledelsen af skolerne vil fortsat være i hænderne på rektor og skolebestyrelsen, som siden Bertel Haarders dage altid har haft solide flertal af folk uden for skolen.

Enhedslisten kan konstatere, at dette lovforslag er et (lille) skridt på vejen, men kampen for et demokratisk uddannelsessystem er langtfra slut.

Da en gennemgribende demokratisering af skolens ledelse ikke vurderes at kunne blive gennemført på nuværende tidspunkt, har lovforslaget – ud fra egne præmisser – stadig åbenbare mangler.

Enhedslisten stiller derfor to ændringsforslag, hvorom henvises til de ledsagende bemærkninger.

Ændringsforslag

Af *undervisningsministeren*, tiltrådt af *udvalget*:

Til § 1

1) I det under *nr. 3* foreslåede § 57, *stk. 3, 2. pkt.*, ændres »stk. 1, nr. 4,« til: »stk. 2, nr. 4,«.

Til § 3

2) Paragraffen affattes således:

»§ 3

I lov om daghøjskoler, jf. lovbekendtgørelse nr. 73 af 25. januar 2000, foretages følgende ændringer:

1. I § 1, *stk. 3*, indsættes som 2. *pkt.*:

»Tilbudet skal endvidere bidrage til at udvikle deltagerens interesse for og evne til aktiv medvirken i et demokratisk samfund.«

2. I § 8, *stk. 2*, indsættes som 3. og 4. *pkt.*:

»Deltagerens råd, jf. § 8 a, udpeger en repræsentant til skolens bestyrelse. Repræsentanten har ikke stemmeret i bestyrelsen.«

3. Efter § 8 indsættes:

»§ 8 a. Ved hver skole har deltagerne ret til at danne et deltagerråd. Rådet udpeger repræsentanter for deltagerne til udvalg m.v., som skolen har nedsat til at behandle spørgsmål af betydning for deltagerne i almindelighed. Dette gælder dog ikke udvalg m.v., hvor deltagelsen ville stride mod anden lovgivning. Undervisningsministeren fastsætter nærmere regler om valg til deltagerens råd, om deltagerrådernes virksomhed og om bestyrelsens forpligtelse over for deltagerrådene.«

Af et *mindretal* (EL), tiltrådt af et *mindretal* (SF):

Underændringsforslag til ændringsforslag nr. 2

3) I den ved ændringsforslag nr. 2 foreslåede affattelse af *nr. 2* indsættes efter de foreslåede § 8, *stk. 2, 3. og 4. pkt.*, som nye punktummer:

»Ligeledes udpeger de ansatte en repræsentant til skolens bestyrelse. Repræsentanten har ikke stemmeret.«

Af *undervisningsministeren*, tiltrådt af *udvalget*:

Til § 8

4) I det under *nr. 5* foreslåede § 37, *stk. 1, 2. pkt.*, udgår ordet »for«.

Til § 14

5) Paragraffen affattes således:

»§ 14

I lov nr. 311 af 24. april 1996 om selvejende institutioner for videregående uddannelser m.v., som senest ændret ved § 15 i lov nr. 290 af 12. maj 1999, foretages følgende ændringer:

1. I § 8, stk. 2, indsættes efter 1. pkt.:

»De studerendes råd, jf. § 26 a, udpeger to repræsentanter til institutionens bestyrelse.«

2. Efter § 26 indsættes i *kapitel 7*:

»§ 26 a. Ved hver institution har de studerende ret til at danne et råd. Rådet udpeger repræsentanter for de studerende til udvalg m.v., som institutionen har nedsat til at behandle spørgsmål af betydning for de studerende i almindelighed. Dette gælder dog ikke udvalg m.v., hvor de studerendes deltagelse ville stride mod anden lovgivning. Undervisningsministeren fastsætter nærmere regler om valg til de studerendes råd, om rådernes virksomhed og om bestyrelsens forpligtelse over for de studerendes råd.«

Ny paragraf

6) Efter § 20 indsættes som ny paragraf:

»§ 01

I lov nr. 1124 af 29. december 1999 om produktionsskoler foretages følgende ændringer:

1. I § 1, stk. 2, indsættes som 2. pkt.:

»Tilbudet skal endvidere bidrage til at udvikle deltagernes interesse for og evne til aktiv medvirken i et demokratisk samfund.«

2. I § 6, stk. 2, indsættes som 4. pkt.:

»Deltagernes råd, jf. § 6 a, udpeger en tilforordnet til skolens bestyrelse.«

3. Efter § 6 indsættes:

»§ 6 a. Ved hver skole har deltagerne ret til at danne et deltagerråd. Rådet udpeger repræsentanter for deltagerne til udvalg m.v., som skolen har nedsat til at behandle spørgsmål af betydning for deltagerne i almindelighed. Dette gælder dog ikke udvalg m.v., hvor deltagelsen ville stride mod anden lovgivning. Undervisningsministeren fastsætter nærmere regler om valg til deltageres råd, om deltagerrådernes virksomhed og

om bestyrelsens forpligtelse over for deltagerrådene.«

4. Efter § 8 indsættes i *kapitel 2*:

»§ 8 a. Undervisningsministeren nedsætter et produktionsskoleråd. Produktionsskolerådet er rådgivende for ministeren i alle spørgsmål om produktionsskolernes virksomhed.

Stk. 2. Rådet består af en formand og 8 medlemmer. Undervisningsministeren udpeger formanden. Rådets øvrige medlemmer udpeges af undervisningsministeren på følgende måde:

- 1) 1 medlem efter indstilling fra Foreningen for Produktionsskoler/Produktionshøjskoler,
- 2) 1 medlem efter indstilling fra Forstanderkredsen for Produktionsskoler/Produktionshøjskoler,
- 3) 1 medlem efter indstilling fra Danske Produktionshøjskoler Lærerforening,
- 4) 1 medlem efter indstilling fra Amtsrådsforeningen i Danmark,
- 5) 1 medlem efter indstilling fra Kommunernes Landsforening og Københavns og Frederiksberg Kommuner i forening,
- 6) 1 medlem efter indstilling fra Landsorganisationen i Danmark,
- 7) 1 medlem efter indstilling fra Dansk Arbejdsgiverforening og
- 8) 1 medlem efter indstilling fra deltagernes organisationer i forening.

Stk. 3. Medlemmerne udpeges for en treårig periode. Det efter stk. 2, nr. 8, udpegede medlem udpeges dog kun for en etårig periode. Rådets medlemmer kan genudpeges.

Stk. 4. Udpegningen af medlemmerne sker efter reglerne i lovgivningen om ligestilling mellem kønnene.

Stk. 5. Indstiller de indstillingsberettigede ikke medlemmer i overensstemmelse med stk. 2-4, kan undervisningsministeren beslutte, at rådet kan fungere uden de pågældende medlemmer.

Stk. 6. Produktionsskolerådet fastsætter selv sin forretningsorden.

Stk. 7. Undervisningsministeriet varetager sekretariatsfunktionerne.«

Af et *mindretal* (EL):

Ny paragraf

7) Efter § 20 indsættes som ny paragraf:

»§ 02

I lov om friskoler og private grundskoler m.v., jf. lovbekendtgørelse nr. 691 af 7. august 1999, foretages følgende ændringer:

1. I § 5, stk. 5, indsættes efter 1. pkt. som nye punkttummer:

»En repræsentant for eleverne er repræsenteret i bestyrelsen. Elevrepræsentanten må ikke overvære den del af drøftelserne, der angår sager vedrørende enkelte elever og lærere. Ligeledes er en repræsentant for skolens ansatte repræsenteret i bestyrelsen.«

2. I § 5 indsættes efter stk. 8 som nyt stykke:

»Stk. 9. Ved hver skole, som har 5. eller højere klassetrin, har eleverne ret til at danne et elevråd. Elevrådet udpeger repræsentanter for eleverne til udvalg m.v., som skolen har nedsat til at behandle spørgsmål af betydning for eleverne i almindelighed. Dette gælder dog ikke udvalg m.v., hvor elevernes deltagelse ville stride mod anden lovgivning. Undervisningsministeren fastsætter nærmere regler om valg til elevråd, om elevrådenes virksomhed og om kommunalbestyrelsens forpligtelse over for elevrådene.«

3. Efter § 5 indsættes som ny paragraf:

»§ 5 a. En skole kan anmode om dispensation fra de beskrevne regler for elevinddragelse, såfremt skolen kan dokumentere over for Undervisningsministeriet, at skolen har et udvidet deltagerdemokrati, der vil blive formindsket ved gennemførelse af reglerne for elevinddragelse.«

Af undervisningsministeren, tiltrådt af udvalget:

Til § 21

8) I stk. 4 ændres »i lov om daghøjskoler og produktionsskoler m.v.« til: »i lov om daghøjskoler m.v.«, og efter »ved § 18, nr. 2, i denne lov« indsættes: »og § 6, stk. 2, i lov om produktionsskoler som ændret ved § 01, nr. 2, i denne lov«.

B e m æ r k n i n g e r

Til nr. 1

Ændringen er redaktionel.

Til nr. 2 og 6

Ved lov nr. 1124 af 29. december 1999 om produktionsskoler blev bestemmelserne om produktionsskoler i lov om daghøjskoler og produktionsskoler m.v. udskilt i en selvstændig lov. Loven om daghøjskoler og produktionsskoler m.v. skiftede samtidig navn til lov om daghøjskoler m.v. Som følge heraf foreslås ved disse ændringsforslag en række konsekvensændringer, hvorved de tidligere foreslåede bestemmelser, der vedrører produktionsskoler, indsættes i den nye lov om produktionsskoler, mens bestemmelserne om daghøjskoler indsættes i den nye lov om daghøjskoler, jf. lovbekendtgørelse nr. 73 af 25. januar 2000.

Herudover foreslås det, at Produktionsskolerådet udvides med en repræsentant for Forstanderkredsen for Produktionsskoler/Produktionshøjskoler.

Der er sluttelig foretaget enkelte rettelser af redaktionel karakter, herunder i bestemmelsen om deltagerrådets repræsentation i bestyrelsen, således at det af formuleringen nu fremgår, at den pågældende repræsentant, der som tilforordnet deltager uden stemmeret, ikke medregnes i antallet af egentlige medlemmer. Ifølge den gældende bestemmelse i loven om produktionsskoler skal bestyrelsen udgøre et ulige antal på mindst 5.

Til nr. 3

Det foreslås, at underviserne ved produktionsskolerne i lighed med eleverne sikres en plads i bestyrelsen.

Til nr. 4

Ændringen er redaktionel.

Til nr. 5

Studerrepræsentationen i institutionernes bestyrelser foreslås ændret fra et til to medlemmer. Derved skabes der parallelitet med regelsættet til de øvrige mellemlange videregående uddannelser, hvor de studerende ligeledes har ret til 2 repræsentanter i institutionens bestyrelse, i lærerseminariernes bestyrelser dog til 1 eller 2 repræsentanter, jf. § 9, stk. 1, 2. pkt., i lov om uddannelse af lærere til folkeskolen og lovforslagets § 15.

Undervisningsministeren har fremsat L 187, forslag til lov om ændring af lov om selvejende

institutioner for videregående uddannelse m.v. samt af forskellige andre love. (Etablering af sektor for Centre for Videregående Uddannelse (CVU'er).

Der foreslås i L 187 indført et nyt kapitel 7 a om Centre for Videregående Uddannelse. Det foreslåede kapitel 7 a indledes med § 27 a, hvorfor bestemmelsen om et råd for de studerende, der i nærværende lovforslag er benævnt § 27 a, og som fortsat foreslås indsat i lovens kapitel 7, nu i stedet foreslås benævnt § 26 a.

Til nr. 7

Det foreslås, at der også indføres »normale« demokratiske rammer på friskolerne, således at

der også på friskolerne sikres et demokratisk minimum. Friskolerne har argumenteret for, at der på mange friskoler er opbygget et særligt deltagerdemokrati, som vil svækkes, hvis de »normale« demokratiske rammer indføres. Forslaget medfører derfor tillige, at friskolerne gives mulighed for at få dispensation fra reglerne, hvis de kan beskrive et særligt deltagerdemokrati på den enkelte skole.

Til nr. 8

Ændringen er en konsekvens af ændringsforslag nr. 2 og 5.

Hans Peter Baadsgaard (S) fmd. Peder Sass (S) Jeppe Kofod (S) Frode Sørensen (S)

Carsten Hansen (S) Aage Frandsen (SF) Susanne Clemensen (CD) Henrik Svane (RV)

Søren Kolstrup (EL) Ulrik Kragh (V) Hanne Severinsen (V) Else Winther Andersen (V)

Karen Rønde (V) Brian Mikkelsen (KF) Knud Erik Kirkegaard (KF) Christian H. Hansen (DF)

Tove Videbæk (KRF)

Frihed 2000 havde ikke medlemmer i udvalget.

Et af udvalgets spørgsmål til undervisningsministeren og dennes svar herpå optrykt efter ønske fra Venstres medlemmer af udvalget

Spørgsmål 11:

Mener ministeren, at demokrati i enhver sammenhæng er et gode, her tænkes navnlig på det forhold, at lærerne må formodes at have en større indsigt i de fag, eleverne skal undervises i, både indholdsmæssigt, pensummæssigt og metodemæssigt?

Svar:

Jeg er enig i, at læreren må formodes at have størst indsigt i de fag, der undervises i, og jeg forestiller mig ikke, at der fx. skal stemmes om, hvilke bøger der skal være pensum.

Jeg vil gerne understrege, at forslaget i sig selv ikke medfører, at elever og studerende i højere grad får bestemmende indflydelse på indhold, pensum og metode i undervisningen. Men jeg mener afgjort, at den gode lærer vurderer og lytter efter elevernes ønsker og behov, når undervisningen tilrettelægges inden for de givne rammer.

Der er altså ikke tale om at begrænse lærerens kompetence i formel forstand, men hvis eleverne har været inddraget i de beslutninger, som kan træffes af læreren, er sandsynligheden for, at de tager aktivt del i læringsprocessen, større.